

10. Олександр Фінкель – Забутий теоретик українського перекладознавства / За ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. – Вінниця : Нова Книга, 2007. – 438 с.
11. Пищальникова В. А. История и теория психолингвистики. Ч. 2. Этнопсихолингвистика / Вера Анатольевна Пищальникова. – М. : Московский государственный лингвистический университет, 2007. – 200 с.
12. Потебня А. А. Мысль и язык. – К.: Синто, 1993. – 192 с.
13. Психолингвистика / [Т. Н. Ушакова, И. В. Королева, В. И. Лубовский и др.]; под ред. Т. Н. Ушаковой. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 416 с.
14. Психологія мовлення і психолінгвістика : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. О.Калмикова [и др.]. - Переяслав-Хмельницький : Переяслав-Хмельницький пед. ін-т ; К. : Фенікс, 2008. - 325 с. - (Вища освіта)
15. Румянцева И. М. Психология речи и лингвопедагогическая психология / Ирина Михайловна Румянцева. - М. : PerSe (Логос), 2004. – 316 с.
16. Соссюр Ф. де. Заметки по общей лингвистике. – М.: Прогресс, 2000. – 280 с. – (Серия: Филологи мира).
17. Фесенко Т. А. Концептуальные основы перевода / Тамара Александровна Фесенко. – Тамбов : Изд-во ТГУ, 2001. – 124 с.
18. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax / Noam Chomsky. – Cambridge Mass : MIT Press, 1965. – 263 p.
19. Chomsky, N. Syntactic Structures / Noam Chomsky. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2002. – 117 p.
20. Hutchins J. An Introduction to Machine Translation / John Hutchins, Harold Somers. – London: Academic Press, 1992. – 362 p.
21. Kade O. Kommunikationswissenschaftliche Probleme der Translation / Otto Kade // Übersetzungswissenschaft. – Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1981.
22. Nida, E. Toward a Science of Translating, with Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translating / Eugene Nida. – Leiden: Brill, 1964. – 331 p.
23. Osgood, Ch. Psycholinguistics: A Survey of Theory and Research Problems / Ch. Osgood, T. Sebeok // Journal of Abnormal. and Social Psychology. – 1954, Vol. 49, # 4. – Part 2. – P. 1-203.
24. Slama-Cazacu, T. Psycholinguistics, where to in the 21st century? / Tatiana Slama-Cazacu // Challenging Tasks for Psycholinguistics in the New Century. J. Arabski, Ed. – Katowice: University of Silesia, 2007. – P. 77 – 85.

УДК 811. 161 : 41

ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ В УКРАЇНСЬКОМУ ЩОДЕННИКОВОМУ ДИСКУРСІ (АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Світлана Ігнатська
(Полтава, Україна)

У статті виявлено чинники, що впливають на формування кольорової картини світу в аксіологічному аспекті, розроблено концепцію кольорової сенсорності щоденникового дискурсу як особливого виду спілкування; встановлено в ньому кольорові сенсорні домінанти. Визначено аксіологічний статус кольороназв у світовідчутті оповідача.

Ключові слова: зорова пам'ять, сенсорні домінанти, лексико-семантичні групи, кольорова картина світу, кольороназви, щоденниковий дискурс.

В статье определены черты, которые влияют на формирование цветовой картины мира в аксиологическом аспекте, разработана концепция цветовой сенсорности дневникового дискурса как особенного вида общения; встановлены в нем цветовые сенсорные доминанты. Определен аксиологический статус цветоименований в мироощущении рассказчика.

Ключевые слова: зрительная память, сенсорные доминанты, лексико-семантические группы, цветовая картина мира, цветоименования, дневниковый дискурс.

The article identifies the factors that influence to the formation of a color picture of the world in axiological aspect, developed the concept of color sensornosti diary discourse as a special type of communication, set it colored sensory dominant axiological status determined koloronazvy of the story teller in attitude.

Key words: visual memory, sensory dominant, lexical-semantic groups of color picture of the world, koloronazvy, diary discourse.

Постановка проблеми. Найбільш представленою й різноманітною в масиві українського щоденникового дискурсу є сфера кольорових відчуттів. Кожна людина відкриває свої „двері у світ”, тобто той чуттєвий орган, якому вона довіряє понад усе. У разі, якщо в неї на перший план виходить зір, то вона сприймає навколишній світ переважно через малюнки, кольори, і тому таке її відчуття назвемо з о р о в и м. Сенсоризми відзначаються важливим засобом репрезентації авторської мовної картини світу і є однією з найактивніших лексичних груп української мови.

Мовознавці визначають коло універсальних ознак, які через різне відношення до того чи іншого кольорового відтінку віддзеркалюються в образних ідіомах, приказках, сентенціях, що існують у мові. Колір становить психологічний феномен, який є джерелом емоційних переживань як адресата, так і адресанта, а також акумулює соціально-історичну, інтелектуальну, емоційну інформацію конкретно національного характеру.

Кольорова картина світу є вагомим компонентом мовної картини світу. Вона існує у межах певної мовної спільноти і зрозуміти повною мірою її можна лише в процесі категоріального членування, яке характерне для певної соціальної й національної групи. Розуміння значення кольору й уміння встановити його культурні й емоційні коннотації мають величезне значення для системного семантичного аналізу щоденникового дискурсу, оскільки колір і колірні поєднання допомагають сприйняти тональність повідомлення, його сутність, а також викликати потрібну реакцію адресата.

Актуальність роботи зумовлена також зростанням інтересу до аналізу лексичних одиниць, зокрема можливостей відтворення їхнього семантичного потенціалу засобами мови. У межах сучасних парадигм теорії дискурсу особлива увага приділяється використанню результатів досліджень, які дають повну уяву про кореляцію авторської мовної картини світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість мовознавців, наукові пошуки яких розгортаються у межах сенсорного просарку лексики, зосереджують свою увагу на аналізі лише окремо взятого лексико-семантичного мікрополя (В.Дятчук, Л.Єрасова, А.Куценко, О.Скворцова) або певних лексико-семантичних груп сенсоризмів (І.Ковальська, Л.Кудреватих). Методологічну

основу нашого дослідження становлять праці вчених про структуру ЛСП сенсоризмів і його сегментів (О.Волошина, В.Дятчук, Л.Єрасова, І.Ковальська, А.Кущенко, Н.Пелевіна, О.Потебня, О.Селіванова, Л.Соболева та ін.).

У сучасному мовознавстві особливої актуальності набуває вивчення мови як засобу доступу до всіх ментальних процесів, що відбуваються в голові людини і визначають її власне буття і функціонування в суспільстві. За О.Потебнею, мова є не тільки „найкращою, а й вірною, єдиною прикметою, за якою ми впізнаємо народ, і разом із тим єдиною, не замінимою нічим і неодмінною умовою існування народу” [9, с.187]. Учений наголошує на безпосередній взаємодії людини із зовнішнім світом, що передує зверненню „всередину себе”, до мисленневої проєкції й обробки [9, с.189]. На думку американських вчених Е. Селіра і Б. Уорфа, мова й образ мислення народу перебувають у тісному зв'язку. Вивчаючи мову, її носії засвоюють ставлення до світу, яке відображається у структурі рідної мови. Оскільки в різних мовах по-різному класифікується навколишня дійсність, то і її носії розрізняються за способом ставлення до неї. „Ми розчленовуємо природу в напрямі, що підказується нашою рідною мовою. Ми виділяємо в світі явищ ті або інші категорії й, типи не тому, що вони безперечні; навпаки, світ представляється як калейдоскопічний потік вражень, що організований нашою свідомістю, а це означає в основному – мовною системою, що зберігається у нашій свідомості” [3, с. 63].

Важливою для нас є думка вітчизняного мовознавця Олени Селіванової про те, що неможливо применшувати роль такого важливого для людини смислороджувального та семіотичного чинника, як сенсорні процеси, що „безпосередньо забезпечують пізнавальний контакт людини з об'єктивним світом і слугують підґрунтям для подальшої ментальної обробки й мовного позначення” [10, с.42]. Тому на сьогодні залишається актуальною проблема визначення особливостей кольорової картини світу українського щоденникового дискурсу в аксіологічному аспекті. Адже мова зберігає в собі певну систему цінностей, а виражені в ній значення складаються в колективну філософію, яка властива для всіх носіїв даної мови. Іншими словами, в свідомості мовця існує ряд базових прототипових референтів, які мовець використовує називаючи той чи інший колір.

Об'єкт нашого дослідження становить сенсорна кольорова лексика, а предметом аналізу є специфіка вживання кольорових сенсоризмів в українському щоденниковому дискурсі.

Мета дослідження полягає у виявленні чинників, які впливають на формування кольорової картини світу в аксіологічному аспекті. Також необхідно встановити кольорові сенсорні домінанти в українському щоденниковому дискурсі й розкрити особливості формування авторської мовної картини світу в його структурі.

Для досягнення поставленої мети необхідно розробити концепцію кольорової сенсорності щоденникового дискурсу як особливого виду спілкування; виділити основні способи відтворення їхньої семантики й обґрунтувати алгоритм аналізу семантичної структури сенсоризмів у системі сучасної української мови, встановити особливості формування авторської картини світу в його структурі.

Виклад основного матеріалу. Кольорові сенсоризми є одним з основних

засобів репрезентації мовної картини світу. У межах семантичних парадигм сенсорних домінант наявні як універсальні, так і етноспецифічні компоненти. Колір може заспокоювати, хвилювати, радувати, печалити, пригнічувати й веселити. Виклипати відчуття теплоти й холоду, бадьорості й втоми, розширювати та звужувати простір, стимулювати зір, мозок, нерви; допомагати лікуванню хворих.

Поняття мовної картини світу тлумачимо як сукупність уявлень про навколишній світ, що відображають певний спосіб сприйняття та організації (концептуалізації) дійсності на вербальному рівні носіями мови. Національно-мовна картина світу слугує своєрідним архівом когнітивних образів (архетипів), які створюють позачасове та позапросторове тло. Колір визначається як „один з різновидів барвистого веселкового світіння” [4, с.320]. Усі кольори можна розділити на ахроматичні й хроматичні. Ахроматичні (або безбарвні) – це білий, чорний і сірий кольори. Вони відрізняються один від одного лише за світлістю. Хроматичні кольори – кольори сонячного спектру й усі його відтінки. „Відчуття кольору є не що іншим, як чисто психологічним явищем. Колір не існує, є тільки світлові хвилі різної довжини, а колір – усього лише результат діяльності ока й мозку” [4, с. 321].

Оскільки адресат сприймає навколишній світ у кольорі, логічно передбачити існування особливої системи кольорових образів – кольорової картини світу (ККС). Передусім необхідно визначити засоби її формування в цілому і підходи до вивчення кольору зокрема. У нашому розумінні кольорова картина світу – уявлення про світ у кольорі, яке вироблене людиною на основі емпіричного дослідження і теоретичного усвідомлення. Для людини навколишній світ завжди є зоровою сценою, картиною „яка формується із комбінацій світових плям різної виразності й кольору” [7, с. 6]. „Бути зрячим, – на думку Арістотеля, – означає бути якимось чином причетним до кольору” [1, с. 225]. У „Словнику синонімів української мови” дієслово „бачити” тлумачиться як „сприймати зором” і пропонує такий синонімічне гніздо: зріти [здріти] *заст.*, видіти *dial.*; видати *розм.*; лицезріти *заст.*, *ірон.* (звичайно зблизка); дивитися [11, с.29].

Провідну роль у процесі консервації певної інформації і в подальшому її відтворенні належить зоровій пам'яті, яка є однією з ключових проблем психолінгвістики. Пам'ять, на думку Олени Селіванової, „є когнітивною здатністю утримувати й систематизовано інтегрувати в мозку людини різнобічну інформацію, отриману в результаті переробки чуттєвого та внутрішнього рефлексивного досвіду” [11, с.226]. Саме вона сприяє збереженню у свідомості оповідача чітких картин минулого, які ніби продовжують бути “перед очима”. Своєю внутрішнім зором оповідач „бачить” ті об'єкти і явища, які йому найбільш запам'яталися або уявляються йому такими, якими сприймав їх колись відображений суб'єкт. Як зауважує Н.Д. Арутюнова, бачення може наповнюватися тільки „синхронним з ним станом світу, який входить у коло сприймання. Воно охоплює тільки конкретну одиничну даність, яку розглядаємо в одному із своїх аспектів – в аспекті баченого” [2, с. 21]. У щоденниковому дискурсі простежується тісний зв'язок між пам'яттю і сприйняттям, які навмисне есплікуються через використання таких мовленнєвих засобів, які слугують маркерами образної пам'яті.

За допомогою кольорових сенсоризмів в українському щоденниковому

дискурсі створюються своєрідні мікрополя, кожне із яких формує макроструктуру з ядерними й периферійними елементами. Ядерні елементи семантем основних домінант проєктуються на синтагматичну вісь мови і складають основу їхньої семантичної класифікації. Найбільш значеннєвими у цій системі, на наш погляд, є кольорові характеристики зовнішності людини й передача почуттів під час опису природи.

Так автори ЩД особливу увагу приділяють кольору очей людини. У Олеся Гончара герої щоденникових записів мають ясні, блискучі, чисті очі, які автор порівнює зі голубими скалками: *дама ходить по перону, молода, але занадто вгодована. Рот – суцільна червона рана, а замість очей – голубі скалки, що плавають углибині, весь час збуджені, вологі, а не ясні і тихі, як у її худенької, смуглої до шокладного подруги* [5, (т. 1, с.143)]; *У Москві познайомився на плечу з Грантом Матевосяном. Вигляд хворої, змученої людини, але такі ясні очі. Видно, чиста глибока душа* [5, (т.3, с.33)]; ... *У Довженка живі, блискучі завжди, невеликі очі, моложаве лице і швидко енергійна мова сільського жартуна* [5,(т. 1, с.157)]; *Вона мельки метнула на нього своїми синіми і знов опустила вії* [5,(т.1, с.387)]; *Молодий чиновник з виду якийсь молочний: білявий, обличчя біле, розповніле рано і очі якісь молочні, безбарвні* [5,(т.1, с.359)]; ... *чистота очей, що були і лагідні, й зацікавлені, й добрі. Очі, що привернули б увагу й Рафаеля* [5, (т.2, с.64)]. У його щоденниковому дискурсі репрезентовано номінації всіх кольорів веселки (червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий та багатьох її відтінків (рожевий, рудий, золотий, срібний, сірий, сивий, білий, голубий, оранжевий, рудий, білястий, попелястий, червонястий, матовий) різного ступеню інтенсивності (оливковий, багряний, малиновий, бордовий, янтарний, лимонний, бузковий, білосніжний, зеленкуватий, темно-синій, синій васильковий тощо). Також автор створює індивідуально-авторські лексеми на позначення кольорів (димчасто-білий, димчасто-зелений, рожево-блакитний, рожево-білий, біло-блакитний, парусно-білий, темно-зелений, яскраво-зелений, блідо-рожевий, густо-червоний, млисто-рожевий, ніжно-голубий, ніжно-блакитний, ніжно-блакитний, сталевो-тьмянний, сталевो-холодний, жовто-багряний, багряно-млистий, ясно-блакитний, голубо-чорний тощо).

Для Олеся Гончара характерна конкретність у баченні світу. Гострим оком письменника точно схоплені і перенесені на сторінки „Щоденників” характерні риси побуту людей, життя природи. Розглянемо одне із ключових понять, репрезентованих в УЩД – лексему “море”. Для письменника море – важлива і необхідна ознака відпочинку. Тому в різних фрагментах тексту „Щоденників” автор поєднує іменник „море” з різними прикметниками на позначення кольорів. Нами виділено шість кольорів, які утворюють своєрідні мікрополя – чорне, біле, синє, оксамитове, попелясте, руде, оливкове, а також концепт світла і концепт темряви. Майстер художнього слова бачить море:

а) синім, оксамитовим: *Яке сьогодні море! Оксамитове, синє, м'яке, тихо рокоче величним, безмежно широким рокотом... Скільки синього простору, і весь летить тобі в душу!* [5,(т.1, с.124)];

б) чорним: *І вранці – хоч розтуманилось, дощу нема – а море аж чорне, жене просто на мене круті біло пінні вали* [5,(т.2, с.28)]; а ще море за формою подібне до роаялю: *Море вчора – як чорний роаяль. І лише, де місяць торкається хвиль, там змигують, випорскують з темряви клавіші світла* [5,(т.2, с.231)];

в) попелястим: *Море попелясте, вечірнє. Із-за Патріаршого мису випливає освітлений вогнями пароплав прогулянковий. Виткнеться і дедалі більшає, більшає вогнів, і вже стає по морю, як люстра освітлена...* [5, (т. 1, с. 426)];

г) білим: *Вдарилась, розіллалась хвиля по берегу (далеко, широко) білою піною, наче випав перший сніг, - видніше стало довкола, шумить, стягаючи за собою в море гальку, шліфоване каміння* [5, (т.1, с. 126)]; *Далеко в темряві ночі біліє смуга прибою* [5, (т.1, с.340)]; *Тихий білий лиман Дніпровський, і ще біліші тихі по нім паруси де-не-де. Краса, якої нема в світі. Тихий-тихий простір води. Море ніколи таким не буває...*[5, (т.1, с. 288)]. *Ялта. Ніч. Прожектор освітлює море, і в світлі його зриваються з води сліпучі табуни морських чайок...*[5, (т. 1,с. 411)]; *Море світить крізь куці. Гітара місячної доріжки на морі грає світлом, сама грає собі і світові всьому...* [5, (т.2, с.51)]; *Море грає. Білі хмари вибухають вздовж бетону набережної. Ліхтарі позбавало – біле череп'я під ногами луцить* [5, (т.2, с.144)];

г) рудим: *Каховське море рве берег, накидається на нього своїми рудими лапами* [5, (т.1, с. 376)];

д) оливковим: *Оливкове море, тихе спокійне повітря, чайки спочивають на воді, за день розморившись від спеки* [5, (т.3, с. 112)].

Так колористика моря дозволяє побачити незвичайну конкретність пейзажу: *Море. Шторм. Сонце. Вали, підіймаючись, просвічуються на сонці, як блакитні скляні гриби...*[5, (т.1, с. 392-393)]. Як бачимо, в щоденниковому дискурсі Олеся Гончара найулюбленішим на позначення моря є білий колір. Для українців білий колір є кольором чистоти, невинності, урочистості, благородності. Він добре поєднується з іншими кольорами.

Досліджуючи ККС в щоденниковому дискурсі Олеся Гончара нами виокремлено чотири лексико-семантичні групи:

а) власне колірні позначення предметів, явищ, понять: *жовто-багряне листя, наскрізь просвітлене сонцем...* [5,(т.2,с. 35)]; ... *смаглий, аж чорний. В піджаці чорному ...* [5,(т.1,с.400)]; ... *клав на білосніжну серветку...* [5,(т.1,с. 318)]; *по зелених пазорбах трускавецьких ...* [5, (т.1, с. 360)]; ... *на білих пісках пляжів в скульптурній неповторності пляжів...* [5, (т.1, с.365)]; *Голуба ніч за вікном вагона. Давно не бачив такої голубої, хоч і снігу немає* [5,(т.3, с. 174)]; *Ще бачу в лимонному вечірньому небі силует Ісааківського собору...* [5,(т.3, с. 165)]; на ганку червоного цегляного будинку [5, (т.1, с. 307)];

б) визначення, семантичне наповнення яких не обмежується чисто колірним, а має більш широкий зміст: *Душа тоне в синіх маревах задніпровських* [5, (т.2, с. 565)]; *Неначе й не було Довженка. Сірим став екран* [5,(т.3, с.29)]; *димчато-зелені тучі верб стоять над повними водами величаво* [5, (т.2, с. 113)]; ... *жінки в чорному, в жалобі ...* [5,(т.2, с.114)]; біле обличчя [5, (т.1, с. 399)]; Хімія, що душить людину й землю, нищить плідороддя ґрунтів? синьо-зелені ріки [5,(т.3,204)], *зелений тунель Паркової алеї* [5, (т.3, с.57)]; ... *і грім гуляє по зелених просторах...* [5,(т.3, с.58)];

в) колірні визначення, епітети, метафори, які несуть емоційно образне навантаження, передають напруженість конфлікту, драматизм подій: *чиясь чорна рука це спрямовує* [5,(т.3, с.175)]; *чорна задріпша ходить з косою по літературному Києву – як чума* [5,(т.3, с.61)]; *Душа його залита жовтю, отрутою чорних задріпців* [3, с.94]; *один серед усіх перевертнів буду білою вороною...*[2, с.546)]; ... *молюсь зеленому світу й небесам* [5,(т.3, с.102)]; ...а

для тебе він **Золотий Народ** [2, с. 565)]; **Золота осінь** з Київських гір ... [5, (т.1, с.365)]; золоте дно... [5, (т.1, с.267)];

г) авторські кольорові новотвори: ...*Деякі хотіли б, щоб це був не сад, а скоріше млин, що всіх має перемолоти, випустивши на світ одностонно-сіру космополітичну смерть* [5, (т.1, с. 354)]; *У Гоголя очі були горіхово-карі* [1, с.368]; *Млисто-рожевий попіл неба вечірнього* [5, (т.1, с.434)]; *Минуле озивалось могилами, плавнями, Січами затопленими, майбутнє – морем безкрайм, сталево-холодним...* [5, (т.1, с.263)]; *За сонцем ковил сталево-тьмянний...* [5, (т.1, с. 140)].

Отже, виразність і багатокольоровість картини світу у щоденниковому дискурсі Олесь Гончара найбільш репрезентативно виражаються у синтагмах з найменуваннями компонентів природного середовища, при цьому спостерігаються реалізації як традиційних кольорообразів, так і нестандартних, індивідуально-авторських.

Питання співвідношення мови і культури є складним і багатоаспектним. Мова віддзеркалює культуру, в ній відбивається не тільки реальний світ, але і суспільна самосвідомість народу, його менталітет, національний характер, спосіб життя, традиції, звичаї, світовідчуття тощо. Уявлення про світ і колір формується у людини на основі багаторічного життєвого досвіду. Як відомо, у природі немає кольору як такого, є лише світлові хвилі, які впливають на зорові рецептори людини і, після переробки їх відповідними механізмами мозку, викликають у нас відчуття кольору та відкладаються у ментальній системі через певну систему кольорових образів. Людина – істота, яка думає, постійно намагається розгадати смисл кольору, його значення, зміст схованої в ньому інформації, його мову. У „Щоденниках” Олесь Гончар зумів об’єднати два феномени української національної культури: чарівність української природи і красу мови: *Луги! Квітчасті трави... Острів краси в оправі зелених дібров...* [5, (т.2, с. 341)]; *Я помолився за цю красу. Убік Дніпра, де за ним синіє високою берегом Перяславщина... Висоти її щораз навівають думки про Тараса. „Руді, руді, аж червоні, а там голубії...”* [5, (т.2, с. 341)]; *Вже й кульбаби по зеленому сипнули золотим* [5, (т.2, с. 370)].

В окремих випадках зі стилістичною метою автор ЩД використовує навмисне нагромадження однотипних мовних елементів – кольороназв у вигляді повторного їх вживання в одному висловлюванні. Зокрема спостерігаємо як через повторювання кольороназви „бурий” художньо увиразнюється мова, зміцнюється зображальні властивості дискурсу: *Місто щедро ілюміноване. Буре небо вирує над Кремлем, бурі пасма світла від потужних прожекторів стрімко б’ють вгору. Прапор майорить на вітрі, золота маківка собору блищить, проступаючи з бурі туманності неба... А біля готелю – тонке мереживо берізок погойдує вітер і силует церкви з хрестами чітко проступає на бурому...* [5, (т.2, с.547)]. У цьому випадку повтор кольороназви є фактором згущеного чуттєвого піднесення. Хвилюючий момент, збуджений стан, підвищене емоційне реагування на явище, психологічний стан мовця – все це вдало передається саме в спосіб вживання повтору.

Отже, повтор зовнішньо досить показовий засіб, він вносить характерну особливість до ЩД, яскраво відрізняє його від логічного. Мовець дістає задоволення від того привнесення, носієм якого є повтор, милується ним, реагує чіткими емоціями на його функціонування. Цікаво, що використовуючи повтор

автор продовжує враження, фіксує тривалість художнього діяння мовного фактору, зміцнює наростання художнього ефекту.

Кольорові позначення у ролі словесних образів пов’язані з культурно закріпленими емоційними станами і ситуаціями, тісно пов’язані з етнічним кольоровим менталітетом. Ураховуючи окреслену кольору картину світу в УЩД можна стверджувати, що вона відображає національний менталітет, глибокі традиції культури і сама стає фактом духовної культури народу. Вибираючи кольороназви в процесі комунікації, автор свідомо чи мимовільно враховує їх парадигматичні й синтагматичні зв’язки, які існують в його мовній свідомості. Як слушно зауважує Павло Загребельний: „Гончар випрацьовує свої твори, як ластівка ліпить гніздо. Він вибудовує щонайменшу деталь... Він відчуває звучання кожної своєї речі так само, як композитор, який тримає в пам’яті сотні тисяч звукових комбінацій” [6, с. 71]. Олесь Гончар неперевершений майстер українського слова. Кольороназви у щоденниковому дискурсі – справжній зразок поєднання експресивності, емоційності, оцінки й модальності, з одного боку, а з іншого – об’єктивності, реальності, точності й конкретності зображення дійсності.

Висновки. Таким чином, авторське мікрополе “колір” і на рівні складу і структури, і на рівні синтагматичних зв’язків компонентів виявляє яскраво виражену естетичну і аксіологічну заданість. Отже, у щоденниковому дискурсі завдяки авторському осмисленню кольорової ознаки істотно змінюється традиційний механізм сприйняття кольору: він перестає бути заданим, очевидною ознакою предмета, явища, поняття, а ніби постійно „відкривається заново, по-новому”, демонструючи особливу гнучкість, активність, схильність до метаморфозів і навіть непередбачуваність. Кольорова домінанта інтровертності в щоденниковому дискурсі є насамперед засобом передачі настрою автора, його духовно-душевним світовідчуттям як українця й людини.

Перспективи подальших розвідок. У запропонованому дослідженні на матеріалі щоденникового дискурсу окреслено кольорову картину світу Олесь Гончара. Вважаємо за необхідне окреслити слухову та смакову картини світу, що дасть можливість відкрити нові перспективи розвитку теорії щоденникового дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аристотель О душе // Соч. : в 4-х т. – М., 1976. – Т.1. С.225.
2. Арутюнова Н.Д. Полагать и видеть (к проблеме смешанных пропозиционных установок) // Логический анализ языка: проблемы интенциональных и прагматических контекстов. – М.: Наука, 1989. – С.19-26.
3. Берлин Б., Кей П. Основные цвета: Их универсальность и видоизменения. – М.: 1969. – 520 с.
4. Гете И.В. “Опыт живописи” Дидро // Гете И.В. Собр. Соч. в 10-ти томах, Т. 10: Об искусстве и литературе. - М.: Художественная литература, 1980.
5. Гончар Олесь Щоденники: у 3-х / О.Т. Гончар; [Упоряд., підгот. текстів, ілюстр. матеріалу В.Д. Гончар] . – К.: Веселка, 2002 –2004 . – Т.1 (1943-1967). 2002.– 455 с.; Т.2 (1968-1983). 2003. – 607 с.; Т.3 (1984-1995) 2004. – 606 с.
6. Загребельний П. А. Роздуми на іменини // Слово про Олесь Гончара: Нариси, статті, листи, есе, дослідження (Упоряд. В. Коваль). — К.: Рад. письменник. 1988. – С 70-84.

7. Измайлов Ч.А. Психофизиология цветового зрения / Ч.А. Измайлов, Е.Н. Соколов, А.М. Чернозирев. – М.6 Изд-во МГУ, 1989. – С.6.
8. Кубрякова Е.С. Язык и знание / Елена Самойловна Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560с..
9. Потебня А.А. Эстетика и поэтика / Олександр Афанасьевич Потебня. – М. : Искусство, 1976. – 614с.
10. Селиванова Е.А. Когнитивная ономастиология /Елена Александровна Селиванова . – К. : Фитосоциоцентр, 2000. – 248с.
11. Селиванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. / Олена Олександрівна Селиванова . – Полтава: Довкілля. – К., 2008. – 712 с.
12. Словник синонімів української мови: В 2 т. / А.А.Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук та інші. – К.: Наук. думка, 1999 – 2000. – 1026 с.

УДК 802.0 – 56

ГЕНДЕРНАЯ СПЕЦИФИКА КОММУНИКАТИВНОГО ЖАНРА «ФЛИРТ» (на материале англоязычных художественных произведений)

Фаина Карташкова
(Иваново, Россия)

Статтю присвячено виявленню особливостей комунікативної поведінки чоловіків і жінок у такій формі соціальної взаємодії, як „флірт” з урахуванням невербальної складової та її взаємодії з вербальною. Встановлено найбільш типові риси вербальної й невербальної поведінки комунікантів, їх тактика й стратегії в даній комунікативно-прагматичній ситуації.

Ключові слова: комунікативний жанр, вербальні й невербальні компоненти комунікації, комунікативні тактики й стратегії.

Статья посвящена выявлению особенностей коммуникативного поведения мужчин и женщин в такой форме социального взаимодействия, как «флирт» с учетом невербальной составляющей и ее взаимодействия с вербальной. Установлены наиболее типичные черты вербального и невербального поведения коммуникантов, их тактики и стратегии в данной коммуникативно-прагматической ситуации.

Ключевые слова: коммуникативный жанр, вербальные и невербальные компоненты коммуникации, коммуникативные тактики и стратегии.

The paper is devoted to studying communicative behaviour of men and women in such a form of social interaction as flirtation. The peculiarities of verbal and non-verbal behaviour of men and women, their communicative strategies are shown.

Key words: communicative genre; verbal and non-verbal components of communication; communicative tactics and strategies.

Постановка проблеми. Теорія речевих жанрів, ведуча начало от работ М.М.Бахтина и обогатившаяся новыми аспектами изучения, оказалась в последние годы в фокусе внимания ученых-лингвистов. Был установлен